

PAVLE MIJOVIĆ, MIRKO KOVACEVIĆ, *Gradovi i utvrđenja u Trnoj Gori*, Beograd — Ulcinj, 1975, 189 p.

Colaborarea dintre Institutul de arheologie din Beograd și Muzeul din Ulcinj (anticul *Olcinium*) s-a concretizat în 1975 prin apariția unei lucrări monografice privind teritoriul montenegrin care suprapune în parte vechiul Illyricum.

Volumul este alcătuit din două mari părți. În cea dintâi Pavel Mijović urmărește dezvoltarea urbană în Muntenegru într-o perioadă desemnată în titlu prin epoca antică, dar care cuprinde de fapt și primele începuturi ale fortificațiilor. Acestea pot fi plasate, probabil, cel mai devreme în neolitic. Sunt prezentate succint date despre grolele întărite, despre fortificațiile ilirice circulare din epoca bronzului și a hallstatt-ului, despre orașele și fortificațiile elenistice și romane. Ultimul subcapitol al primei părți se referă la orașele episcopale a căror apariție este, după părerea autorului, o consecință a fenomenului de desurbanizare, fenomen determinat la rîndul său de criza sistemului sclavagist și de mișcarea popoarelor barbare.

În cea de-a doua parte a lucrării se tratează problema orașelor și a fortărețelor medievale din aceeași zonă. Mirko Kovacević se folosește de o introducere pentru a-și explica principiile de lucru. Această introducere este urmată de un catalog micromonografic care cuprinde 52 de orașe medievale. Catalogul

a fost întocmit pe baza izvoarelor narative și arheologice

Un al capitol este destinat prezentării unor date generale asupra fortificațiilor: planuri și materiale de construcție, elemente de arhitectură militară, arme, căi de comunicație etc.

În sfîrșit, înaintea capitolului de concluzii Mirko Kovacević face o sistematizare a orașelor medievale din Muntenegru: orașe de coastă, orașe continentale etc. Notăm că în această zonă evul mediu începe la o dată cuprinsă între secolele V—VII și se termină aproximativ între secolele XV—XVIII.

Așa cum se prezintă, lucrarea celor doi cercetători iugoslavi poate fi completată; oricînd cu datele noi ce vor apare în viitor; acestea însă nu vor aduce modificări esențiale. Textul este bogat ilustrat cu hărți și mai ales planuri, aproape pentru fiecare fortificație discutată, precum și cu un număr de 61 de planșe. Acestea cuprind în special fotografii actuale ale ruinelor vechilor fortificații, stampe și gravuri de epocă.

Cartea despre fortificațiile din Muntenegru poate îndemna la întocmirea unor lucrări avînd aceeași întindere în timp și în țara noastră.

Silvia Baraschi